

Daginstitutionens højeste mål er at lære børnene at være sammen. Men nogle gange har man bare lyst til at være sig selv, og det kræver, at man behersker den elegante afvisning, siger lektor Eva Gulløv.

Den elegante afvisning

* Derhjemme har man sit eget værelse. I daginstitutionen er det private rum begrænset til en knage til overtøj og en hylde til madpakken, mens dagen må tilbringes på en stue med 20 andre børn og to pædagoger. Og det er her, i daginstitutionen, at danske børn tilbringer en stadig større del af deres tid. I 1975 gik 34% af de 3-5-årige børn i daginstitution. Det tal er i dag nået op på 91%, hvilket gør daginstitutionen til det sted, hvor børn er sammen. Omvendt betyder det også, at det er blevet væsentligt sværere for børn at være alene.

»De har ikke noget valg. De er nødt til at være der, sådan er det jo med den slags pædagogiske institutioner. Der er imidlertid stor forskel på, hvor gode institutionerne er til at give børn mulighed for at være sig selv. Der er institutioner, som har gode fysiske muligheder for, at børnene kan trække sig væk og lave andre ting. Og der er andre institutioner, som har meget panoptiske former, hvor alt er overvåget fra et centralt punkt i midten,« siger Eva Gulløv.

Eva Gulløv er uddannet antropolog og er lektor ved Institut for Pædagogisk Antropologi på Danmarks Pædagogiske Universitet. De sidste ti år har hun gennemført en række antropologiske feltarbejder i danske institutioner, hvor hun blandt andet har undersøgt børns samværsformer.

»Man kan se, at børn tit søger afsides kroge, leger i lysskakter eller på trappeafsætter, eller lukker sig

inde på toiletterne for at skabe sig nogle legepladser, hvor de kan være i fred nogle stykker. På den måde er der konkret mulighed for børn for at melde sig ud, men i det lange løb er der jo ikke mulighed for at melde sig ud af det pædagogiske projekt,« siger Eva Gulløv.

I modsætning til skoler er daginstitutioner ikke i særlig høj grad præget af periodebestemt byggeri, og variationen i arkitekturen er derfor større. Gamle villaer og lejligheder bliver ofte inddraget til daginstitutioner, og det giver bygninger med masser af krinkelkroge og skæve hjørner. Skovbørnehaver er et andet eksempel på institutioner, som giver børnene mulighed for at skabe deres egne rum og mulighed for at koble midlertidigt af fra fællesskabet. Alligevel mener Eva Gulløv, at den moderne institutionsarkitektur er tilrettelagt for meget ud fra det pædagogiske blik, som kræver opsyn, og for lidt ud fra et barneperspektiv, der kræver frirum.

Plads til alle

Kan et barn ikke tælle i børnehaven, vækker det ikke den store bekymring i institutionen. Men går et barn meget for sig selv, er det noget, som optager pædagogerne, siger Eva Gulløv. Hun forklarer det med, at idéen om socialitet er dybt rodfæstet i institutionerne, og den idé er i høj grad med til at regulere børnenes måde at være sammen på.

»Der er en praktiseret rummelighedstænkning i pædagogikken, som gør, at når nogen kommer og spørger, om de må være med, så må man ikke sige nej – der skal være plads til alle. Men når man skal tilbringe dag efter dag i seks år med nogen, man ikke

»... når man skal tilbringe dag efter dag i seks år med nogen, man ikke selv har valgt, er man nødt til at finde nogle måder at navigere på, så man kan sige 'dig gider jeg ikke lege med'.«

selv har valgt, er man nødt til at finde nogle måder at navigere på, så man kan sige 'dig gider jeg ikke lege med'. Men det er bare ikke acceptabelt at sige det. Derfor gælder det om som barn at få lært nogle ordentlige sociale måder at sige: 'vi gider ikke have dig med'. Det bruger børn lang tid på, og de bliver også ganske gode til det,« siger Eva Gulløv.

Som eksempel beretter hun om en situation fra et af sine feltarbejder i en daginstitution. To piger leger sammen, da en tredje pige beder om at få lov at være med. Hun bliver straks afvist – hun er ikke stor nok, fortæller de to piger hende. Pigen indvender, at hendes far siger, at hun er stor, så hun må gerne være med. De to piger indvilliger, men på betingelse af, at hun spiller naboen, som bor på den anden side

af hegnet, forklarer de og peger på et imaginært hegn midt i rummet. Herefter leger de videre i den ene ende af rummet, mens naboen må se til fra den anden side af hegnet.

Ord som dominansform

I eksemplet lykkes det de to piger at fortsætte deres leg uhindret. Den tredje pige indtager en underordnet rolle og accepterer dermed de to piger som dominerende. Dominansforholdet kommer i stand, alene fordi det lykkes de to piger at få den tredje pige til at bakke op om deres idé. Og det lykkes, fordi de har ordene i deres magt, forklarer Eva Gulløv.

»Børnene er meget opmærksomme på at finde argumenter, der har genklang i de voksnes normer, så de også kan få gennemslagskraft over for de andre børn. Det er de meget skrappe til. Og de, der er bedst til det, bliver de dominerende. Man bliver ikke dominerende af at være god til at sparke og slå, man bliver dominerende ved at være god til at sætte ord på tingene.«

»Den inkluderende ideologi er altså ikke magtfri, det er en anden dominansform, og sådan vil det altid være i sociale interaktioner; der vil være nogle former, som dominerer andre. Denne form for inkluderende pædagogik giver en social form, hvor man bruger ordene, sætter ord på sine følelser og andres

følelser, og det kan bliver gjort på en meget styrende og manipulerende måde.«

I den sammenhæng vil Eva Gulløv gerne understrege, at hvor sympatisk den inkluderende pædagogik end er, så gælder der bestemte spilleregler på specielle præmisser.

»Der er nogle dominerende forestillinger om, hvad der er godt for børn, og hvis man handler anderledes, så er rummeligheden heller ikke større. Jeg skriver i øjeblikket en artikel om et barn, som er meget obsternasigt og slår og sparker. Ham er der ikke rummelighed over for. Efterhånden holder de andre børn ham også udenfor, fordi det bliver legitimt at af-

»Den inkluderende ideologi er altså ikke magtfri, det er en anden dominansform, og sådan vil det altid være i sociale interaktioner.«

viser ham, bare han viser sig. Det er ikke, fordi han ikke er skyld i det, han gives bare ikke mange alternativer i den pædagogiske håndtering – han skal bare rette til. Personalet problematiserer ham, og den problematisering giver ham ikke andre muligheder for at handle end at slå. Set fra hans perspektiv er der ikke meget at vinde ved at rette til. Det ender med, at man bliver enig om, at sådan et barn er der ikke plads til i en dansk daginstitution, og han

Eva Gulløv

Lektor ved Institut for pædagogisk antropologi ved Danmarks Pædagogiske Universitet

bliver derfor sendt på observationshjem. Det er en trist historie, fordi det ikke lykkes at inkludere ham på grund af hans korporlighed,« siger Eva Gulløv og slutter:

»Hvis man handler ude af trit med den socialitet, som ligger i den inkluderende pædagogik, er den heller ikke mere inkluderende end det. Så er der grænser for hvem, der kan rummes i en daginstitution.« ▲

Anders Lindskov
anli@dpu.dk

Eva Gulløv udgav i efteråret 2003 antologien *Children's Places* (Routledge). Bogen er baseret på antropologiske studier og undersøger børns plads i samfundet i både social og fysisk henseende.